

Research Article

การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

A STUDY OF THE OPERATION OF THE SCHOOL STUDENT SUPPORT SYSTEM UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION, LOPBURI PROVINCE.

มิน สุนทรวัฒน์^{1*} และอัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Mean Sunthonwat^{1*}, Atcharawan Chanpensri²

^{1,2}Master of Education Program in Educational Administration in Rajabhat Pranakorn University Bangkok, Thailand

*E-mail: meansunthonwat@gmail.com

Received: 19-12-2025

Revised: 06-02-2026

Accepted: 10-02-2026

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และระดับชั้นของครู และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างวิจัยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 191 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.53) 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และระดับชั้นครู พบว่าในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อการเข้าถึงข้อมูลนักเรียนเชิงลึกที่รวดเร็ว ร่วมกับการใช้เครื่องมือคัดกรองพฤติกรรมมาตรฐาน (SDQ และ Snap 4) เพื่อจำแนกกลุ่มเป้าหมายให้แม่นยำและส่งต่อความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the operational level of the student support system in schools under the Office of Special Education Administration in Lopburi Province; 2) compare the operations of the student support system classified by gender, work experience, and grade levels of homeroom teachers; and 3) study development guidelines for the student support system. The sample consisted of 191 homeroom teachers, selected via stratified random sampling. Research instruments included a 5-point rating scale questionnaire with a reliability of 0.97 and a structured interview form. Data were analyzed using mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), t-test, and one-way analysis of variance (F-test). The research results indicated that: 1) The overall operation of the student support system was at a high level ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.53). 2) Comparisons of the operations based on gender, work experience, and grade levels revealed no statistically significant differences in either the overall or individual dimensions at the 0.05 level. 3) Key development guidelines suggested integrating information technology through online database systems for rapid access to student insights, combined with standardized screening tools (SDQ and Snap 4) to ensure accurate student classification and efficient referrals.

Keywords: Student Support System, Schools Affiliated to the Office of Special Education Administration, Homeroom Teacher

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร แม้ความเจริญดังกล่าวจะส่งผลดีต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่ในขณะเดียวกันก็กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะปัญหาความเครียด การปรับตัว และปัญหาสุขภาพจิตที่ทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมอาจลุกลามไปสู่ปัญหาพฤติกรรมที่ยากต่อการแก้ไข (กรมสุขภาพจิต, 2564) ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดให้ “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะนโยบายในปี พ.ศ. 2565 ที่มุ่งเน้นการคุ้มครองและช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน, 2564)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความซับซ้อนและแตกต่างจากสถานศึกษาทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย กระบวนการ “รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล” และ “การคัดกรอง” จึงไม่สามารถใช้เพียงเกณฑ์พฤติกรรมทั่วไปได้ แต่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางด้านจิตวิทยาการศึกษาพิเศษและการวินิจฉัยทางการแพทย์ควบคู่กันไป หากครูประจำชั้นขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ย่อมส่งผลให้การคัดกรองเกิดความคลาดเคลื่อนและการส่งเสริมพัฒนาการทำได้ไม่เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ

สุนิสา มาสุข (2560) ที่ระบุว่า การดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมักมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากความยุ่งยากในขั้นตอนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญที่พบในทางปฏิบัติ คือ ความซ้ำซ้อนของภาระงานครูและการขาดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการ “ส่งต่อ” (Referral System) ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาล่าช้า ซึ่งเป็นจุดวิกฤตสำหรับการศึกษาพิเศษที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ งานวิจัยของ จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561) และ อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ (2559) ต่างย้ำเตือนว่ารูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและการพัฒนานวัตกรรมในการดูแลนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า งานวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาบริบทการดำเนินงานของโรงเรียนเฉพาะความพิการในพื้นที่จังหวัดลพบุรีโดยตรงยังมีอยู่อย่างจำกัด

ด้วยสภาพปัญหาและเหตุผลความจำเป็นดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัยมีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการดำเนินงานและเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เพื่อนำข้อค้นพบและแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง แม่นยำ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่ความปลอดภัยและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และระดับชั้นของครูประจำชั้น
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

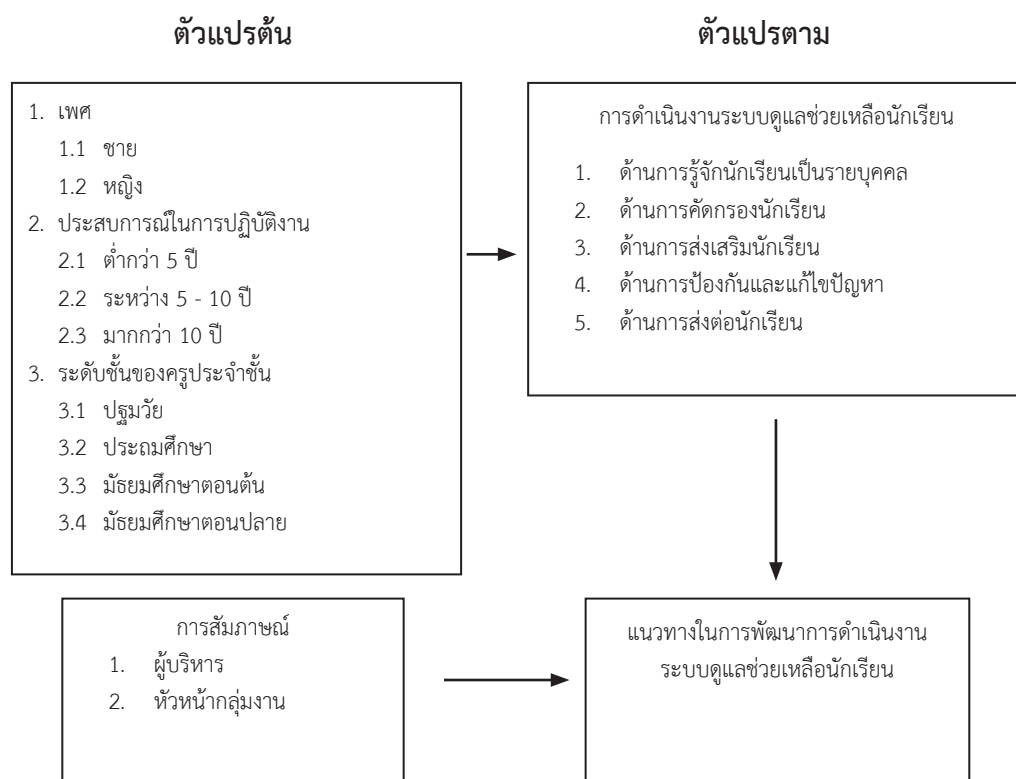
สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
2. ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
3. ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งทดสอบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของครู (เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และระดับชั้น) มีความสัมพันธ์หรือส่งผลให้ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางพัฒนาครูและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของการศึกษาพิเศษต่อไป โดยมีตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ (ชาย หญิง) ประสบการณ์การปฏิบัติงาน (ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี มากกว่า 10 ปี) และระดับชั้นของครูประจำชั้น (ปฐมวัย ประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 365 คน และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามสถานศึกษา และดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 191 คน ตามขนาดที่กำหนดไว้ในตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำนวน 191 คน และหัวหน้ากลุ่มงานหรือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) พัฒนามาจากรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พ.ศ. 2553 ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับผู้บริหารและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 ท่าน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดที่มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงและมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ใช้สถิติในการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Rating Scale) หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's coefficient Alpha) ใช้สถิติทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ด้วยค่า t-test และค่า F-test โดยมีเกณฑ์การแปลผลแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้ซึ่งแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ (อ้างอิงตามผลการวิจัยที่ปรากฏในตารางที่ 2)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด (ในงานวิจัยนี้พบในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาในนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 4.28 ซึ่งถูกแปลผลว่ามีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด)

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (พบในภาพรวมและรายด้าน อื่น ๆ เช่น ด้านการส่งต่อนักเรียน 4.25 และด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 3.99)

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ในส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 5 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเรียบเรียงสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ เช่น การใช้เครื่องมือคัดกรอง (SDQ, Snap4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (School Health Hero) และการทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และระดับชั้นของครูประจำชั้น

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

(n=191)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1.1 ชาย	71	37.17
	1.2 หญิง	120	62.83
	รวม	191	100.00
2. ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน	2.1 ต่ำกว่า 5 ปี	40	20.94
	2.2 ระหว่าง 5 – 10 ปี	120	62.83
	2.3 มากกว่า 10 ปี	31	16.23
	รวม	191	100.00
3. ระดับประจำชั้น ครูกลุ่มตัวอย่าง	3.1 ปฐมวัย	30	15.70
	3.2 ประถมศึกษา	60	31.40
	3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	81	42.40
	3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	10.50
	รวม	191	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 และเพศชาย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17 เมื่อพิจารณา ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 รองลงมา คือ ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.94 และประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 ตามลำดับ ระดับชั้นที่ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 ระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (ภาพรวมและรายด้าน)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ (n = 191)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.99	0.79	มาก	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.14	0.69	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.18	0.66	มาก	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	4.28	0.64	มาก	1
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.25	0.61	มาก	2
รวม	4.16	0.53	มาก	

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลค่าเฉลี่ยทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, SD = 0.53) โดยด้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28, SD = 0.64) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีผลค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99, SD = 0.79)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (จำแนกตามเพศ)

(n=191)

ระดับการปฏิบัติ

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	เพศชาย (n = 71)			เพศหญิง (n = 120)			T	p
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.96	0.71	มาก	4.01	0.83	มาก	.39	.69
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.23	0.70	มาก	4.08	0.69	มาก	1.39	.16
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.21	0.58	มาก	4.17	0.70	มาก	0.36	.71
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	4.31	0.58	มาก	4.21	0.67	มาก	1.02	.30
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.30	0.58	มาก	4.22	0.62	มาก	0.77	.43
รวม	4.20	0.47	มาก	4.14	0.56	มาก	0.75	.45

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูประจำชั้นที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (จำแนกตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.01	2	.50	0.81	.44
	ภายในกลุ่ม	117.54	188	.62		
	รวม	118.53	190			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.03	2	.51	1.06	.34
	ภายในกลุ่ม	91.70	188	.48		
	รวม	92.74	190			
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.28	2	.14	0.31	.72
	ภายในกลุ่ม	83.61	188	.44		
	รวม	83.90	190			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	.07	0.16	.84
	ภายในกลุ่ม	78.40	188	.41		
	รวม	78.54	190			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.74	2	.03	0.97	.90
	ภายในกลุ่ม	71.35	188	.38		
	รวม	71.43	190			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	.12	0.44	.64
	ภายในกลุ่ม	54.10	188	.28		
	รวม	54.36	190			

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูประจำชั้นที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลค่าเฉลี่ยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.86	3	.02	.45	.98
	ภายในกลุ่ม	118.46	187	.03		
	รวม	118.55	190			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.96	3	.32	.65	.58
	ภายในกลุ่ม	91.77	187	.49		
	รวม	92.74	190			
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.11	3	.38	.08	.96
	ภายในกลุ่ม	83.78	187	.44		
	รวม	83.90	190			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาหนีเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.44	3	.14	.35	.78
	ภายในกลุ่ม	78.10	187	.41		
	รวม	78.54	190			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.40	3	.46	1.24	.29
	ภายในกลุ่ม	70.02	187	.37		
	รวม	71.43	190			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.02	3	.00	.23	.99
	ภายในกลุ่ม	54.34	187	.29		
	รวม	54.36	190			

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูประจำชั้นที่ปฏิบัติหน้าที่ในระดับชั้นที่ต่างกัน มีการปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลค่าเฉลี่ยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ครูที่ดำเนินงานจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 และเพศชาย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17 เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์การปฏิบัติงานนั้นพบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 รองลงมา คือ ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.94 และประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 ตามลำดับ และส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีจำนวนถึง 81 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 ระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50

2. วิเคราะห์ผลหาค่าเฉลี่ยด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) พบว่าการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 0.53$) โดยเรียงลำดับจากด้านที่ผลค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.64$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.61$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.66$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.69$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.79$) เมื่อวิเคราะห์ศึกษารายละเอียดแต่ละด้าน สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.64$) โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ดำเนินการมีการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานความเท่าเทียม และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ได้มาตรฐาน

2.2 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.61$) โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูที่ดำเนินงานมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างครูในโรงเรียนในการส่งต่อภายในสถานศึกษา และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูที่ดำเนินงานมีการสรุปผลการส่งต่อไว้เป็นหลักฐานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.66$) โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีความสอดคล้องกับนโยบาย/คู่มือของหน่วยงานต้นสังกัด และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูประจำชั้นได้มีการโฮมรูมด้วยบรรยากาศที่อบอุ่นและหลากหลายอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.69$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดเกณฑ์คัดกรองนักเรียนให้เข้าใจและยอมรับร่วมกัน และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูที่ดำเนินการสามารถให้ความสำคัญกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อจำแนกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

2.5 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.79$) ข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ดำเนินการทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ได้มาตรฐาน

3. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงานที่มีประสบการณ์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยกระบวนการที่แม่นยำและการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ โดยเริ่มจาก ด้านการรู้จักนักเรียนและการคัดกรอง ที่มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลภูมิหลังเดิมควบคู่กับการเก็บข้อมูลปัจจุบันผ่านการเยี่ยมบ้าน และการใช้เครื่องมือมาตรฐานอย่างแบบประเมิน SDQ และ Snap4 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่รอบด้าน นำไปสู่ ด้านการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปลี่ยนผ่านสู่รูปแบบดิจิทัลผ่านระบบออนไลน์ (เช่น School Health Hero) เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงสารสนเทศและจำแนกกลุ่มนักเรียน (กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา) ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำสำหรับการดำเนินงาน ด้านการป้องกัน แก้ไข และส่งเสริม ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการวิเคราะห์สาเหตุและหาทางออกร่วมกัน หากกระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้นยังไม่บรรลุผล จะเข้าสู่ ด้านการส่งต่อ โดยประสานงานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกโดยทันที ทั้งนี้ ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญคือการเร่งพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือคัดกรองและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถคุ้มครองและพัฒนา นักเรียนได้อย่างทันทั่วทั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประเด็นระดับการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา มาสุข (2560) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับมาตรการความปลอดภัยและการคุ้มครองนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นย้ำให้โรงเรียนต้องมีระบบการดูแลที่เข้มแข็งเพื่อรองรับปัญหาสังคมในปัจจุบัน

2. ประเด็นการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำชั้นที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานและระดับชั้นที่สอน พบว่า ไม่มีผลต่อความแตกต่างในการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ครูทุกระดับชั้นและทุกช่วงประสบการณ์สามารถปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันได้

3. ประเด็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มงาน พบว่าแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ คือ การใช้เครื่องมือคัดกรองที่ได้มาตรฐานและหลากหลาย เช่น แบบประเมิน SDQ และ Snap4 เพื่อให้การจำแนกกลุ่มนักเรียน (ปกติ เสี่ยง มีปัญหา) มีความแม่นยำ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบ School Health Hero หรือการจัดเก็บข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามช่วยเหลือนักเรียนได้รวดเร็วทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ยังต้องอาศัย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างบ้าน โรงเรียน และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้กระบวนการส่งต่อและการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนที่มีความซับซ้อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). *ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น*. http://www.psychlin.co.th/new_page_57.htm
- จันทร์ฉาย ไทยรัตน์. (2561). *การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย* [การศึกษาอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย].
- ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2564). *คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2565*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุนิสมา มาสุข. (2560). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ. (2559). *รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ].
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

.....